

YABANCI LARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ

Editör

Dr. Erdost ÖZKAN

EĞİTİM
yayınevi

YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ

Editör: Dr. Erdost ÖZKAN

Genel Yayın Yönetmeni: Yusuf Ziya Aydođan (yza@egitimyayinevi.com)

Genel Yayın Koordinatörü: Yusuf Yavuz (yusufyavuz@egitimyayinevi.com)

Sayfa Tasarımı: Eğitim Yayınevi Grafik Birimi

Kapak Tasarımı: Eğitim Yayınevi Grafik Birimi

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı

Yayıncı Sertifika No: 47830

ISBN: 978-625-7405-76-8

1. Baskı, Aralık 2021

Baskı Cilt

Bulut Dijital Matbaa Sanayi Ticaret Limited Şirketi

Musalla Bağları Mah. İnciköy Sok. 1/A Selçuklu / KONYA

Matbaa Sertifika No: 48120

Kütüphane Kimlik Kartı

YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ

Editör: Dr. Erdost ÖZKAN

440 s., 165x240 mm

Kaynakça var, dizin yok.

ISBN: 978-625-7405-76-8

Copyright © Bu kitabın Türkiye'deki her türlü yayın hakkı Eğitim Yayınevi'ne aittir. Bütün hakları saklıdır. Kitabın tamamı veya bir kısmı 5846 sayılı yasanın hükümlerine göre kitabı yayımlayan firmanın ve yazarlarının önceden izni olmadan elektronik/mekanik yolla, fotokopi yoluyla ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılamaz, yayımlanamaz.

EGİTİM

yayınevi

Yayınevi Türkiye Ofis: İstanbul: Eğitim Yayınevi Tic. Ltd. Şti., Atakent mah. Yasemen sok. No: 4/B, Ümraniye, İstanbul, Türkiye

Konya: Eğitim Yayınevi Tic. Ltd. Şti., Fevzi Çakmak Mah. 10721 Sok. B Blok, No: 16/B,

Safakent, Karatay, Konya, Türkiye

+90 332 351 92 85, +90 533 151 50 42, 0 332 502 50 42

bilgi@egitimyayinevi.com

Yayınevi Amerika Ofis: New York: Eğitim Publishing Group, Inc.

P.O. Box 768/Armonk, New York, 10504-0768, United States of America

americaoffice@egitimyayinevi.com

Lojistik ve Sevkiyat Merkezi: Kitapmatik Lojistik ve Sevkiyat Merkezi, Fevzi Çakmak Mah.

10721 Sok. B Blok, No: 16/B, Safakent, Karatay, Konya, Türkiye

sevkiyat@egitimyayinevi.com

Kitabevi Şubesi: Eğitim Kitabevi, Şükran mah. Rampalı 121, Meram, Konya, Türkiye

+90 332 499 90 00

bilgi@egitimkitabevi.com

İnternet Satış: www.kitapmatik.com.tr

+90 537 512 43 00

bilgi@kitapmatik.com.tr

İÇİNDEKİLER

1. BÖLÜM: TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİNE YÖNELİK HAZIRLANMIŞ ÖĞRETİM PROGRAMLARI	9
Funda ÖRGE YAŞAR	
2. BÖLÜM: YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE STANDARTLAŞMA: DİLLER İÇİN AVRUPA ORTAK ÖNERİLER ÇERÇEVESİ (CEFR).....	53
Dilek KOCAYANAK	
3. BÖLÜM: YABANCI DİL ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ	71
Vesile ALKAN	
4. BÖLÜM: YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE DİL FARKINDALIĞI YAKLAŞIMI	89
Behice VARIŞOĞLU, Mehmet Celal VARIŞOĞLU	
5. BÖLÜM: YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KÜLTÜREL İÇERİKLERİN SEÇİMİ, SUNUMU VE ÖĞRETİCİLERDE KÜLTÜRLERARASI YETERLİLİK GELİŞTİRME	111
Mustafa DURMUŞ, Hatice SUMRUK ATEŞGÜL	
6. BÖLÜM: YABANCILAR İÇİN TÜRKÇE ÖĞRETİMİ DERS KİTAPLARINDA ÇOKKÜLTÜRLÜLÜK: YENİ HİTİT 2 ÖRNEĞİ	135
Dilek YUMRU, Gülden TÜM	
7. BÖLÜM: TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİNDE DİNLEME EĞİTİMİ VE ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	157
Halil Ziya ÖZCAN, Zekerya BATUR	
8. BÖLÜM: YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KONUŞMA EĞİTİMİ VE ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	187
Teymur EROL	
9. BÖLÜM: YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE OKUMA EĞİTİMİ VE ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	229
Ahmet BAŞKAN, Erdost ÖZKAN	
10. BÖLÜM: YABANCILAR İÇİN TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE YAZMA EĞİTİMİ	239
Merve MÜLDÜR, Nil Didem ŞİMŞEK	
11. BÖLÜM: YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE OTANTİK YAZMA KAVRAMI ÜZERİNE KURAMSAL BİR ÇALIŞMA	265
Tuba KAPLAN ALPTEKİN	
12. BÖLÜM: YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE DİL BİLGİSİ ...	283
Muhammet Hüseyin YAZICI, İrem Nur DEMİR	

13. BÖLÜM: YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE DRAMA KULLANIMI297

Bilge BAĞCI AYRANCI, Ezgi İNAL

14. BÖLÜM: YABANCILARA ÖZEL AMAÇLI TÜRKÇE ÖĞRETİMİ 307

Mustafa ULUTAŞ

**15. BÖLÜM: YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE
AKADEMİK YAZMA**..... 329

Nevin AKKAYA, Esra ÖZDEN

**16. BÖLÜM: YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE
VERİ TABANLI ÖĞRENME** 351

Ramazan ŞİMŞEK

**17. BÖLÜM: YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE DİJİTALLEŞME:
SAMR VE ASSURE MODELLERİ** 367

Kerim SARIGÜL

**18. BÖLÜM: YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE ÖLÇME VE
DEĞERLENDİRME** 381

Serpil ÖZDEMİR

**19. BÖLÜM: YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE
GERİBİLDİRİM** 421

Doç. Dr. Mustafa ALTUN

YAZARLAR HAKKINDA 430

18. BÖLÜM: YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Serpil ÖZDEMİR¹

GİRİŞ

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi konusunda yapılan çalışmalar hızla artmaktadır. Dil becerilerinin nasıl öğretileceği, hangi materyallerin kullanılacağı, ders kitaplarının nitelikleri, karşılaşılan sorunlar yaygın şekilde araştırmalarda ele alınmaktadır. Öğretimin başlangıcından sonuna her aşamasında yer alan ölçme ve değerlendirme konusunda ise araştırmalar diğerlerine göre geç başlamıştır. Konuyla ilgili ilk makale 2007’de yayımlanmıştır. Bu çalışmada Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitapları ölçme ve değerlendirme açısından incelenmiştir (Göçer, 2007). İlk doktora çalışmaları 2014’te görülmektedir. Duru (2014) yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarındaki soru türlerini tespit etmiş; soruların düzeye uygunluğunu öğretmenlerin, yazarların ve öğrencilerin görüşlerine göre incelemiştir. Yılmaz (2014), yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde tamamlayıcı ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin deyim öğretiminde kullanılmasının Türkçe öğrenenler tarafından nasıl değerlendirildiğini incelemiştir. İlk yüksek lisans çalışmaları 2015’te görülmektedir. 2015’te yapılan çalışmalarda orta ve üst düzey için konuşma sınavı geliştirme (Gülle, 2015), elektronik geri bildirimlerle yazma becerisini geliştirme (Işık, 2015), yeterlik sınavlarını madde yazma ilkeleri açısından inceleme (Işıkoğlu, 2015), ders kitaplarındaki metin altı sorularını Bloom Taksonomisi açısından inceleme (Oktay, 2015) konuları ele alınmıştır. Son yıllarda yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde ölçme ve değerlendirme araştırmalarına daha fazla yönelim görülmektedir ve araştırmaların konuları çeşitlenmeye başlamıştır.

Öğretim sürecini planlama ve hazırlama, dil becerilerini geliştirme gibi dil gelişimini izleme ve değerlendirme de yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında görev yapacak öğretmenlerin özel alan yeterlikleri arasında sayılmalıdır (Barın vd., 2017). Bu alanda çalışacak öğretmenlerin alan bilgisi ile ölçme ve değerlendirme bilgisini birleştirmeleri kaçınılmazdır. Öğreticilerin geçerli ve güvenilir ölçme

2. Değerlendirme ölçütleri hakkında öğrencileri bilgilendiriniz. Böylece onlar da nelere dikkat etmeleri gerektiğini fark edeceklerdir.

3. Sayfada sorunun cevabı için ayrılan biçimlendirilmiş bölüme cevapları yazmaları gerektiğini hatırlatınız.

4. Sınav süresini hatırlatınız. Yazma görevi birden fazla ise her biri için ayrılan süre dolduğunda diğer soruyu cevaplamaya başlamalarını hatırlatınız.

Sonuç olarak ölçme ve değerlendirme eğitim öğretimin ayrılmaz bir parçasıdır. Ölçme ve değerlendirmenin en temel kavramlarını tanımak ve sınav hazırlarken bu kavramların bilincinde olmak geçerli ve güvenilir sınavlar hazırlamak açısından çok önemlidir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dil becerilerine yönelik bilişsel öğrenmeleri ölçerken her beceri alanına özgü hassasiyetlerin farkında olmak gerekmektedir. Geçerli ve güvenilir bir ölçme ve değerlendirme; soruları hazırlama, sınav sürecini amaca uygun yönetme ve sınavları objektif puanlama açılarından hassasiyetler taşımaktadır. Bu alanda yetişmiş öğreticiler henüz pek azdır. Bunun bir sonucu olarak TÖMER'lerin uyguladıkları sınavlarda metin seçimi açısından ve sınav sorularını yazma açısından sorunlar görülebilmektedir. Sorunları gidermek için her kurum elinden geldiğince en iyisini yapmaya çalışmaktadır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanına hizmet isteyen öğreticilerin de bu alanda yetkin olabilmek için planlama ve öğretim yeterliklerinin yanında ölçme ve değerlendirme yeterliklerini geliştirmek için çaba göstermeleri gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Barın, E., Çangal, Ö. ve Başar, U. (2017). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında görev yapacak öğretmenlerin özel alan yeterliklerine ilişkin bir öneri. *International Journal of Language Academy*, 5(7), 81-98.
- Başol, G. (2019). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. (6. Basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Baştürk, S. (2018). Ölçme araçlarının taşınması gereken nitelikler. İçinde S. Baştürk, S. (Editör), *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. (2. Basım). Ankara: Nobel Yayınları.
- Bilican Demir, S. (2019). Ölçmede geçerlilik. İçinde R. N. Çıkrıkçı (Editör), *Eğitimde ölçme ve değerlendirme* (4. Baskı), (s.57-76). Ankara: Anı Yayınları.
- Boylu, E. (2019). *Yabancılara Türkçe öğretiminde ölçme değerlendirme uygulamaları ve standart oluşturma*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Boylu, E. (2020a). *Kuramdan uygulamaya yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde ölçme ve değerlendirme*. (2. Basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Boylu, E. (2020b). Türkçenin Yabancı dil olarak öğretiminde ölçme ve değerlendirme. İçinde H. Karatay (Editör), *Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi el kitabı*, (s.521-571). Ankara: Pegem Akademi.
- Council of Europe. (2020). *Common European framework of reference for languages: Learning, teaching, assessment-companion volume*. Strasbourg: Council of Europe Publishing,
- Çelik, M. E. (2019). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde konuşma becerisi ve etkinlik örnekleri. İçinde İ. Erdem, B. Doğan ve H. Altunkaya (Editörler), *Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi* (s.95-117). Ankara: Pegem Akademi.
- Çetin, B. (2016). Bilişsel alan davranışlarının ölçülmesi. İçinde M. Gömleksiz ve S. Erkan (Editör), *Eğitimde ölçme ve değerlendirme* (4. Basım), (s.67-142). Ankara: Nobel Yayınları.
- Duru, H. (2014). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan soruların nitelik araştırması*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Erkuş, A. (2016). Yabancılara Türkçe öğretiminde ölçme ve değerlendirme. İçinde F. Yıldırım ve B. Tüfekçioğlu (Editörler), *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kuramlar yöntemler beceriler uygulamalar* (s.367-390). Ankara: Pegem Akademi.

- Göçer, A. (2007). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitaplarının ölçme ve değerlendirme açısından incelenmesi. *Dil Dergisi*, 137, 30-48.
- Güler, N. (2019). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. (14. Basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Gülle, T. (2015). *Development of a speaking test for second language learners of Turkish*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul.
- Güzel, A. ve Barın, E. (2013). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- İşık, Ö. F. (2015). *Türkçenin ikinci dil olarak öğretiminde elektronik geri bildirimler aracılığıyla yazma becerisinin geliştirilmesine yönelik uygulamalı bir çalışma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- İşikoğlu, M. (2015). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan yeterlik sınavlarının madde yazımı bakımından incelenmesi (Mersin ve Sakarya Üniversitesi örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Karagöl, E. (2020). Proficiency exams in teaching Turkish as a foreign language in TÖMER (Turkish and foreign languages research and application centers). *Journal of Language and Linguistic Studies*, 16(2), 930-947.
- Kutlu, O. ve Korkmaz, Ş. (2019). Sınıflama gerektiren testler. İçinde S. Baştürk (Editör), *Eğitimde ölçme ve değerlendirme* (2. Basım), (s.99-108). Ankara: Nobel Yayınları.
- Oktay, M. R. (2015). *Yabancılar Türkçe öğretimi ders kitaplarındaki metin altı sorularının Bloom Taksonomisi'ndeki bilişsel düzeyler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Başkent Üniversitesi, Ankara
- Özçelik, D. A. (1998). Ölçme ve değerlendirme. Ankara: ÖSYM Yayınları.
- Özdemir, S. (2019). *Kuramdan uygulamaya Türkçe ders kitabı incelemeleri*. Ankara: Anı Yayınları.
- Özdemir, S. (2020). Yabancı dil olarak Türkçe öğreten üniversitelerin kur uygulamaları. *4. Uluslararası Sınırsız Eğitim ve Araştırma Sempozyumu*, 3-6 Eylül 2020, uzaktan.
- Semerci, Ç. (2015). Eğitimde ölçme ve değerlendirme. İçinde E. Karip (Editör), *Ölçme ve değerlendirme* (7. Basım), (s. 2-15). Ankara: Pegem Akademi.
- Şahin, Y. (2019). *Yabancı dilde ölçme ve değerlendirme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Tekin, H. (2004). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. (16. Basım). Ankara: Yargı Yayınları.
- TELC. (2013). *Diller için Avrupa ortak öneriler çerçevesi öğrenim, öğretim ve değerlendirme*. Frankfurt: telc GmbH.
- Turgut, M. F. ve Baykul, Y. (2019). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. (8. Basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Yavuz, İ. ve Kepceoğlu, İ. (2018). Eşleştirme testleri. İçinde S. Baştürk (Editör), *Eğitimde ölçme ve değerlendirme* (2. Basım), (s.109-118). Ankara: Nobel Yayınları.
- Yılmaz, A. (2015). Ölçme-değerlendirmede testler. İçinde E. Karip (Editör), *Ölçme ve değerlendirme* (7. Basım), (s. 52-86). Ankara: Pegem Akademi.
- Yılmaz, İ. (2014). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde tamamlayıcı ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin deyim öğretiminde kullanılmasına yönelik bir inceleme*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Yurdabakan, İ. (2016). Eğitimde kullanılan ölçme araçlarının nitelikleri. İçinde M. Gömleksiz ve S. Erkan (Editörler), *Eğitimde ölçme ve değerlendirme* (4. Basım), (s.38-66). Ankara: Nobel Yayınları.
- İnternet Kaynakları
- URL-1: <https://static.ohu.edu.tr/uniweb/media/portallar/nutomer/sayfalar/4198/3kmpzgm5.pdf> (E.T.: 16.8.2021).
- URL-2: <https://www.alte.org/Setting-Standards> (E.T.: 16.8.2021).
- URL-3: <https://www.yee.org.tr/yayin/2020-faaliyet-raporu> (E.T.: 01.9.2021).
- URL-4: [https://www.tdk.gov.tr/icerik/yazim-kurallari/noktalama-isaretleri-aciklamalar/#:~:text=Tek%20T%C4%B1rnak%20C4%B0%C5%9Fareti%20\(%20^%20^%20\),bu%20g%C3%BC-zel%20C5%9Fiirini%20okumaya%20ba%C5%9Flad%C4%B1](https://www.tdk.gov.tr/icerik/yazim-kurallari/noktalama-isaretleri-aciklamalar/#:~:text=Tek%20T%C4%B1rnak%20C4%B0%C5%9Fareti%20(%20^%20^%20),bu%20g%C3%BC-zel%20C5%9Fiirini%20okumaya%20ba%C5%9Flad%C4%B1) (E.T.: 04.9.2021).
- URL-5: <https://omuturkce.omu.edu.tr/2020/08/25/turkce-yeterlilik-sinav-soru-ornegi/> (E.T.: 15.9.2021).
- URL-6: <https://tys.yee.org.tr/images/ornek-sinav/ornek-yazma.pdf> (E.T.: 15.9.2021).